שיח והבנת הנקרא

חוברת עבודה · מסלול רגיל

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בחוברת: ארבעה טקסטים של בני נוער · שאלות הבנה ולשון · דיון "צריך או רוצה?" · כתיבה ביקורתית

משהו מטריד אתכם? פנו ליועצת, לנאמני החוסן המורים או לנאמני החוסן התלמידים

טקסט 1: חודש של מבצעים – ומי בוחר בשבילנו? (כתבה קצרה)

(1) בנובמבר מתמלאים הטלפונים בהודעות: "מבצע!", "הנחה ענקית!", "רק היום!". בשנים האחרונות הפך החודש הזה לעונת קניות של ממש: חנויות ואתרים מציעים הנחות, ורבים מאיתנו מרגישים שאם לא נקנה עכשיו – נפסיד.

(2) אבל האם כל הנחה היא באמת הזדמנות? מבצעים רבים בנויים על לחץ של זמן. כשאנחנו רואים שעון שסופר לאחור או כיתוב "נשארו 3 פריטים", אנחנו ממהרים להחליט ושואלים פחות את השאלה החשובה: "האם אני צריך את זה?"

(3) יובל, תלמיד כיתה ט׳, מספר: "בשנה שעברה קניתי אוזניות במבצע, כי הן נראו לי זולות. אחרי שבוע גיליתי שבחנות אחרת המחיר הרגיל שלהן היה נמוך יותר. הרגשתי שעבדו עליי." מאז יובל מכין רשימה לפני כל קנייה ומשווה מחירים לפחות בשני מקומות.

(4) יש גם צד אחר. משפחות רבות מחכות לחודש הזה כדי לקנות דברים שהן באמת צריכות – מעיל לחורף, מכשיר שהתקלקל או מתנה מתוכננת – ולחסוך כסף. כשהקנייה מתוכננת, המבצע יכול להיות כלי חכם.

(5) ההבדל, אם כן, אינו במבצע עצמו אלא בדרך שבה אנחנו ניגשים אליו. קונה נבון עוצר רגע, שואל אם מדובר בצורך או ברצון, בודק את המחיר ומחליט בעצמו. כך הבחירה נשארת שלנו – ולא של הפרסומת.

1. לפי פסקה 2, על מה בנויים מבצעים רבים?

א) על מוצרים חדשים ב) על מחירים גבוהים ג) על המלצות של חברים ד) על לחץ של זמן

2. מה גילה יובל אחרי שבוע?

א) שהאוזניות התקלקלו ב) שחבר קנה אותן ג) שבחנות אחרת המחיר היה נמוך יותר

ד) שהמבצע נמשך

3. מה יובל עושה מאז?

א) מכין רשימה ומשווה מחירים ב) קונה רק באתרים ג) לא קונה בכלל ד) קונה רק בנובמבר

4. מה התפקיד של פסקה 4 בטקסט?

א) להציג צד אחר: מבצע יכול להועיל כשהקנייה מתוכננת ב) לספר עוד על יובל

ג) לסכם את הטקסט ד) להסביר מה זה תקציב

5. מה הרעיון המרכזי של הטקסט?

א) אסור לקנות במבצעים ב) כדאי לקנות אוזניות במבצע

ג) נובמבר הוא החודש הטוב ביותר לקניות

ד) מה שקובע הוא הדרך שבה ניגשים למבצע – שהבחירה תישאר שלנו

6. מה המשמעות של 'עבדו עליי' בדברי יובל?

א) שילמו לי ב) הטעו אותי ג) עבדו בשבילי ד) עזרו לי

7. איזה יחס מביע הקשר 'כי' במשפט: 'קניתי אוזניות במבצע, כי הן נראו לי זולות'?

א) ניגוד ב) תנאי ג) סיבה ד) תוצאה

8. מה השורש של המילה 'הזדמנות' (פסקה 2)?

א) ז-מ-נ ב) ה-ז-ד ג) ד-מ-נ ד) ז-ד-מ

9. במשפט 'קונה נבון עוצר רגע' – מהו הנושא?

א) עוצר ב) קונה נבון ג) נבון ד) רגע

א. האם הכותב/ת בעד מבצעים או נגדם? נמקו בעזרת שתי פסקאות מהטקסט.

ב. מה הייתם ממליצים ליובל לעשות לפני הקנייה הבאה? כתבו שתי המלצות.

ג. האם קרה לכם משהו דומה? תארו בשלושה-ארבעה משפטים.

טקסט 2: צ'אט הכיתה: 'הסניקרס בהנחה!' (שיחה בקבוצה)

מאיה: מישהו ראה? הסניקרס הלבנות ב־40% הנחה – רק עד חצות

דניאל: כבר הזמנתי! כולם יבואו איתן ביום שני

נועם: רגע, כמה זה יוצא בסוף?

מאיה: 360 ₪ במקום 600

נועם: ועוד 35 ₪ משלוח. ויש לי נעליים שקניתי בקיץ...

דניאל: נו באמת, אל תהיה קמצן. זו הזדמנות!

תמר: אני לא קונה. אני חוסכת לטיול השנתי. ובכלל, אם כולם יבואו עם אותן נעליים – מה מיוחד בזה?

נועם: אחכה למחר. אם עדיין ארצה אותן – אבדוק שוב.

מאיה: אבל מחר המבצע נגמר!!

נועם: אז כנראה שלא הייתי צריך אותן

1. מה מאיה מספרת לקבוצה?

א) שהמשלוח חינם ב) שהיא קנתה נעליים בקיץ ג) שיש מבצע על סניקרס עד חצות

ד) שהטיול השנתי נדחה

2. כמה ישלם בסך הכול מי שמזמין את הנעליים עם משלוח?

א) 395 ₪ ב) 635 ₪ ג) 600 ₪ ד) 360 ₪

3. איך דניאל מנסה לשכנע את נועם?

א) בלחץ חברתי ובכינוי 'קמצן' ב) בהשוואת מחירים ג) בהצעה לחכות למחר

ד) בהסבר על איכות הנעליים

4. מהם שני הנימוקים של תמר?

א) הנעליים לא יפות, והמשלוח יקר ב) היא כבר קנתה, וזה זול

ג) היא חוסכת לטיול, ולא מיוחד ללבוש מה שכולם לובשים ד) אין לה מידה, והמבצע נגמר

5. מה נועם מתכוון בהודעה האחרונה?

א) שהוא כועס על מאיה ב) שהנעליים לא מתאימות לו ג) שהוא יקנה מחר בכל מקרה

ד) אם קל לוותר על הנעליים – כנראה זה לא היה צורך אמיתי

6. לדעתכם, מי בקבוצה מתנהג/ת כצרכן/ית נבון/ה?

א) אף אחד ב) נועם ותמר – שואלים, מחשבים ועוצרים ג) רק דניאל – כי הוא מהיר

ד) רק מאיה – כי היא מצאה מבצע

7. באיזה משקל המילה קַמְצָן?

א) קַטָל ב) תַּקְטִיל ג) קַטְלָן ד) מִקְטָל

8. 'אל תהיה קמצן' – מה הצורה הלשונית?

א) משפט שמני ב) תנאי בטל ג) שלילת ציווי (אל + עתיד) ד) שאלה רטורית

9. 'אם עדיין ארצה אותן – אבדוק שוב' – איזה משפט זה?

א) משפט פשוט ב) תנאי בטל ג) משפט מורכב עם פסוקית תנאי (תנאי קיים) ד) משפט מאוחה

א. עם מי בקבוצה אתם מסכימים? כתבו תגובה לצ'אט (2–3 משפטים) עם 'כי' ועם 'אבל'.

ב. מה הייתם עונים לדניאל כדי לא להיגרר, בלי לפגוע?

טקסט 3: היומן של עידו: צריך או רוצה? (יומן אישי)

(1) יום ראשון. במשחק בטלפון הופיעה 'חבילת יהלומים' ב־19.90 ₪. היה כתוב שהיא תעזור לי לעלות שלב מהר יותר. לחצתי 'קנה' כמעט בלי לחשוב, ורק אחר כך הבנתי שזה חיוב בכסף אמיתי מהכרטיס של אמא.

(2) יום שני. דיברתי עם אמא. היא לא כעסה, אבל ביקשה שנעשה הסכם: כל קנייה במשחק – רק אחרי שאכתוב לה שלוש סיבות טובות.

(3) יום שלישי. ניסיתי לכתוב שלוש סיבות לקנות עוד חבילה. מצאתי רק אחת: 'כי בא לי'. הבנתי שזה רצון, לא צורך.

(4) יום חמישי. התחלתי לחסוך לאוזניות. שמתי צנצנת על המדף ורשמתי עליה את הסכום שחסר לי: 140 ₪. כל שבוע אני מכניס לצנצנת 20 ₪ מדמי הכיס. עוד שבעה שבועות – ואני שם!

1. מה קרה לעידו ביום ראשון?

א) הוא איבד את הטלפון
ב) הוא עלה שלב במשחק
ג) הוא קנה אוזניות
ד) הוא קנה במשחק חבילה בכסף אמיתי כמעט בלי לחשוב

2. מה ההסכם בין עידו לאמא?

א) לכתוב שלוש סיבות טובות לפני כל קנייה במשחק
ב) לא לשחק יותר
ג) לשלם בחזרה פי שניים
ד) לקנות רק בסוף החודש

3. מה עידו הבין ביום שלישי?

א) שאמא כועסת
ב) שהרצון לקנות עוד חבילה הוא רצון ולא צורך
ג) שהחבילה זולה
ד) שהוא צריך עוד יהלומים

4. כמה שבועות יחסוך עידו עד שיהיה לו הסכום החסר?

א) 20 שבועות
ב) 5 שבועות
ג) 14 שבועות
ד) 7 שבועות

5. מה ההבדל בין ההתנהגות של עידו ביום ראשון לבין יום חמישי?

א) ביום ראשון הוא חסך
ב) אין הבדל
ג) ביום ראשון קנה בדחף, ביום חמישי הוא מתכנן וחוסך
ד) ביום חמישי הוא קנה עוד חבילה

6. 'חבילת יהלומים' – מה הצירוף הזה?

א) משפט
ב) שם + תואר
ג) סמיכות
ד) פועל + שם

7. מה השורש של המילה 'חסר' בפסקה האחרונה?

א) ס-ר-ה
ב) ח-ס-כ
ג) ח-ר-ס
ד) ח-ס-ר

8. 'היא לא כעסה, אבל ביקשה שנעשה הסכם' – איזה יחס מביע 'אבל'?

א) ניגוד
ב) תוצאה
ג) סיבה
ד) תנאי

9. 'שמתי צנצנת על המדף' – מה התפקיד של 'על המדף'?

א) נושא ב) תיאור זמן ג) תיאור מקום ד) מושא ישיר

א. כתבו דף יומן משלכם (4–5 משפטים): קנייה אחת שתכננתם או עשיתם – צורך או רצון? השתמשו ב'כי' וב'לכן'.

ב. איזה 'הסכם קנייה' הייתם מציעים לעצמכם?

טקסט 4: הפוסט של שירלי: 'פתחתי את החבילה!' (פוסט ברשת (משפיענית דמיונית))

(1) היי מתוקים!!! פתחתי עכשיו את החבילה הכי שווה בעולם – ערכת טיפוח מטורפת! תסתכלו על הצבעים

(2) קיבלתי אותה במתנה מהחברה, אבל אני ממש-ממש ממליצה. עם הקוד שלי מקבלים 15% הנחה – רק עד מחר!

(3) מי שלא מזמינה עכשיו – תתחרט. מי מצטרפת?

1. מה שירלי רוצה שהעוקבים יעשו?

א) לקנות במחיר מלא ב) להזמין את הערכה עם הקוד שלה ג) לכתוב לה תגובה בלבד

ד) לחסוך כסף

2. איזה פרט באמצע הפוסט חשוב במיוחד לקורא ביקורתי?

א) שהצבעים יפים ב) שהיא אומרת 'היי מתוקים' ג) שהיא קיבלה את הערכה במתנה מהחברה

ד) שיש אימוג'י של לב

3. אילו מילים יוצרות דחיפות?

א) 'ערכת טיפוח' ב) 'הצבעים' ג) 'היי מתוקים' ד) 'רק עד מחר', 'עכשיו'

4. 'מי שלא מזמינה עכשיו – תתחרט' – על איזה רגש הפוסט 'לוחץ'?

א) פחד להחמיץ ב) גאווה ג) סקרנות מדעית ד) שמחה

5. 'הכי שווה בעולם', 'מטורפת' – מה האמצעי?

א) תנאי ב) שאלה רטורית ג) השוואה מדויקת ד) הגזמה

6. 'תסתכלו' – מה צורת הציווי התקנית לרבים?

א) תִּסְתַּכְּלוּ ב) הִסְתַּכְּלוּ ג) הִסְתַּכֵּל ד) מִסְתַּכְּלִים

7. 'קיבלתי אותה במתנה מהחברה, אבל אני ממש ממליצה' – איזה משפט זה?

א) מאוחה ב) מורכב ג) פשוט

8. 'מי שלא מזמינה עכשיו – תתחרט': מה התפקיד של 'מי שלא מזמינה עכשיו'?

א) פסוקית נושא ב) תיאור זמן ג) נשוא ד) פסוקית מושא

א. כתבו תגובה מנומקת לפוסט (3 משפטים) עם 'אבל' ו'לכן'.

ב. שכתבו את הפוסט כך שיהיה הוגן: מה צריך להוסיף? מה צריך להוריד?

דיון: צריך או רוצה?

1. טענה – משפט אחד: "לדעתי זה צורך / רצון".
2. נימוק – עם "כי" / "מפני ש".
3. דוגמה – מהחיים או מהטקסטים.
4. תגובה – עם "אבל" / "אולם".
5. סיכום – עם "לכן".

הקלפים לגזירה נמצאים בקובץ "קלפי דיון".

כתיבה ביקורתית על מודעה

בחרו מודעה אחת והקיפו אותה:

מודעה א: אוזניות אלחוטיות

רק היום! אוזניות אלחוטיות ב־99 ₪ במקום 399 ₪! נשארו 5 יחידות בלבד! קנו עכשיו!

מודעה ב: המארז הסודי

כל החברים שלך כבר הזמינו. ואת? הזמיני עכשיו את המארז הסודי – ההפתעה מובטחת!

מודעה ג: שלוש חולצות

קנו 2 חולצות – קבלו את השלישית במתנה! המבצע עד יום ראשון. מי לא רוצה חולצה בחינם?

1. מה המודעה רוצה שנעשה? (המודעה רוצה ש...)

2. אמצעי לשוני אחד + ציטוט (המודעה משתמשת ב(ציווי / שאלה רטורית / דחיפות / 'כולם כבר'): "...")

3. מה חסר במודעה? (במודעה חסר מידע על...)

4. העמדה שלי + נימוק (לדעתי ... , כי ...)

5. ניסוח מחדש של הסלוגן (הצעה הוגנת יותר: "...")

רכיב	נקודות
הבנת מטרת המודעה	2
זיהוי אמצעי לשוני + ציטוט	3
ביקורת: מה חסר / מה מטעה	2
עמדה ונימוק עם קשר מתאים (כי, לכן, אבל)	2
ניסוח מחדש הוגן	1